

## СТАНОВИЩЕ

623 / 02.VIII.2016г.

от доц. д-р Василка Ат.Танкова –

вътрешен член на научното жури, назначено със заповед на Директора №37 от 7.06.2016 г., по провеждането на конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ в Института за исторически изследвания при БАН

### 1. Информация за конкурса

Конкурсът за „доцент“ по професионално направление: 2.2. *История и Археология*, научна специалност: *История на България* (Нова българска история), за нуждите на секция „Нова българска история“ в ИИСТИ е обявен в ДВ, бр.29/12.04. 2016 г., и е разгласен на интернет-страницата на Института.

За участие в обявения конкурс е допуснат единствен кандидат – д.и.н. **Петър Иванов Стоянович**. Представените по конкурса документи и материали в хартиен вариант и на електронен носител съответстват на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за приложението му, както и на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в ИИСТИ. Документацията и приложенията към нея оценявам като достоверни и достатъчни за изработването на становище за научно-изследователската и научно-приложна дейност на кандидата.

### 2. Данни за кандидата в конкурса

Петър Стоянович започва висшето си образование по германистика в СУ „Св. Климент Охридски“, но го завършва във Виенския университет (Австрия) с две специалности: „Обща история“ и „Източна- и Югоизточноевропейска история“. През 1995 г. получава магистърска степен. Три години по-късно му е присъдена образователната и научна степен „доктор“ на Института по Източна- и Югоизточноевропейска история (Институт за източноевропейска история). През 2015 г. защитава научната степен „доктор на науките“ по професионално направление 2.2. *История и археология*; научна специалност „*История на България*“ (Нова българска история) в ШУ „Епископ Константин Преславски“.

Д.и.н. Петър Стоянович няма изискуемия от Правилника на ИИСТИ 5-годишен стаж като „главен асистент“. Но участието в конкурса е защитено от работата му в Института за източноевропейска история, удостоверил отличната си оценка за изследователската му дейност и научна практика, с което са изпълнени изискванията на чл.24, ал.1 т.2 (б,г) на ЗРАСРБ и чл.53, ал.2, т.б от Правилника към него. Намирам, че е преимущество за кандидата, в качеството му на изследовател на политическата и дипломатическа история, личният социален и експертен опит, добит чрез заеманите от него високи държавни позиции в текущата политика и дипломация – както в Министерството на външните работи, така и като министър на културата. Стоянович има на своя страна и законово постановеното предимство, предвидено за „доктор на науките“, кандидатстващ за академична длъжност.

### **3. Обща характеристика на научноизследователската и научно-приложната дейност на кандидата**

Като свидетелства за *научноизследователската дейност* са представени три авторски монографии (едната на немски език); една монография, участието на Стоянович в която може да се окачестви като равноправно съавторство с В.Александров; един документален сборник в областта на устната история; превод и научна редакция на чужда монография (автор Е.Хереш); четири статии; 12 доклада в международни научни форуми и 30 научно-публицистични статии в традиционни и електронни медии. С оглед спазването на законовите изисквания за академичната длъжност „доцент“, от списъка трябва да се изключи книгата „Между Дунав и Нева. Княз Фердинанд I Български в очите на Австро-унгарската дипломация (1894-1898)“, С., 1999, която е преработен вариант на доктората. Но макар да не подлежи на преценка, изследването може и следва да се има предвид, тъй като то дава убедителни доказателства, указващи че още в началния етап на изследователските си премеждия Стоянович се откроява като силно индивидуален историк.

*Научно-приложните* разработки включват проучване, научна разработка и написване (в съавторство) на сценарий за документален филм; документална

изложба и публикуван каталог към нея. Към това следва да се добавят десетките респектиращи изяви и участия в радио- и телевизионни предавания на историческа тематика.

Научните изследвания и научно-приложните разработки на д.и.н. Петър Стоянович, обнародвани на български, немски и английски език, са негово лично творчество и напълно съответстват на тематиката на конкурса.

#### **4. Оценка на научната продукция на д.и.н. Петър Стоянович**

Научните изследователски интереси на П. Стоянович обхващат преди всичко политическата и дипломатическата история на България и Европа през XIX и XX век. Трудовете му са посветени на теми, засягащи важни аспекти от политическата, обществената, културната, институционална и стопанска модернизация на България в контекста на европейското развитие. Постоянен предмет на изследователския ракурс е личността в историята, главно-владетелите на България и владетелските фамилии в европейските държави.

В документацията авторът е описал коректно и без субективно преувеличение постиженията в отделните си изследвания. Нямам възражения към така посочените фактологически приноси, оценявам високо огромния масив от нови факти, интерпретирани и прецизно доказани чрез издирените от Стоянович архивни и пр. исторически свидетелства, съхранявани в българските, в австрийските и други чужди архивохранилища и библиотеки.

От гледна точка на развитието на българската историография бих отличила специално неконформисткия подход на Стоянович към историята в нейното значение на наука. Историчността на неговите трудове откривам в познанието, което те носят за известни и обсъждани вече в литературата теми, но разгледани по нов и оригинален начин. Пример за това е изследването му (на немски език) върху кандидатите за българския престол в годината на голямата криза 1886-1887. Отделно постижение на автора е изключително сполучливото съчетаване на история и биография. В монографиите и в три от статиите могат да се открият множество пасажи от блестящи индивидуални характеристики. Но „златното сечение“ (по Алън Тейлър) между историята и биографията е

оползотворено най-пълноценно в книгата „Известният непознат. Иван Стоянович – Аджелето (1862-1947). С., 2012, 563 стр.

Заел се да представи един от ярките „строители“ на нова България, Стоянович е успял чрез житейския път на конкретна обществено значима фигура, със съществена роля в множество сфери на публичния живот, да разкрие спецификите на почти вековното българско историческо движение, доминирано от стремежа към съзидание и от порива за културно приобщаване към модерния свят. В органична връзка с биографичния материал, чиято концептуална база е ориентирана по посока на обществената практика, възгледите и професионалната кариера на героя, авторът реконструира историческия път на нова България: въвежда проблема за факторите на историческото развитие; откроява неподозирани аспекти на съдбоносни исторически събития; надниква в психологическите мотиви на политическите борби; разкрива неявните механизми на явни дипломатически акции; проблематизира ролята на монархическия институт. Основна аналитична конструкция в повествованието е неизследваната досега тема за създаването и модернизацията на българската телеграфо-пощенска система.

**В заключение** и като обобщение на написаното по-горе, бих искала да потвърдя отново своята безусловно положителна оценка за приносяния характер, актуалността и значимостта на научните трудове и научно-приложните разработки на кандидата в конкурса, за неговия висок професионализъм като историк-изследовател.

Предлагам на уважаемите членове на научното жури да препоръчат на Научния съвет на Института за исторически изследвания при БАН да избере **д.и.н. Петър Иванов Стоянович** на академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 2.2. *История и Археология*; научна специалност: *История на България* (Нова българска история).

02.08.2016 г.

Изготвил становището: 

(доц. д-р В. Танкова)